

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

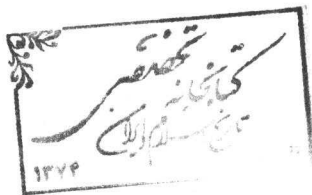
وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در عصر صفوی

(۹۰۷ هـ.ق - ۱۱۳۵ هـ.ق)

مؤلف:

ماندانا فرهمند

۱۳۹۲

- سرشناسه : فرهنگد، ماندانا، ۱۳۵۶ -
- عنوان و نام پدیدآور : وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در عصر صفوی (۱۱۳۵-۹۰۷ه.ق)/ ماندانا فرهنگد.
- مشخصات نشر : ایلام: جوهر حیات، ۱۳۹۱.
- مشخصات ظاهری : ۱۵۰ ص؛
- شابک : 978-600-6355-42-9
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۵۰ - ۱۵۷.
- موضوع : زنان -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۰ - ۱۲ق.
- موضوع : زنان -- ایران -- وضع سیاسی و اجتماعی
- موضوع : ایران -- تاریخ -- صفویان، ۹۰۷ - ۱۱۴۸ق. -- زنان
- رده بندی کنگره : DSR۱۱۸۸/۴۰۶ ۱۳۹۱
- رده بندی دیویی : ۰۷۱۰۸۲/۹۵۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۸۱۱۴۶

وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان در عصر صفوی (۱۱۳۵-۹۰۷ه.ق)

- مؤلف : ماندانا فرهنگد
- ویراستار : الهام فرهنگد
- ناشر : جوهر حیات
- طراح جلد : قدرت ملکی
- نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۲
- شمارگان : ۲۰۰۰ جلد
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۵۵-۴۲-۹
- قیمت : ۷۰۰۰۰ ریال

نشانی: ایلام، بلوار دانشجو، روبروی دانشگاه پیام نور، مجتمع تجاری آریان

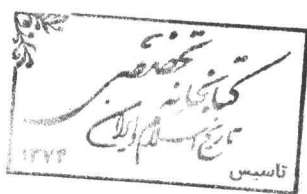
تلفن: ۲۲۳۸۸۴۶ (۰۸۴۱) همراه: ۰۹۱۸۳۴۲۱۹۵۱

تقدیم به
تمامی زنان سرافراز ایران زمین

و

دختر عزیزم

رونما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
فصل اول: نگاهی به وضعیت سیاسی - اجتماعی زنان پیش از تشکیل دولت صفوی	
(دوره تیموریان و ترکمانان)	
۱۰	الف) تیموریان.....
۱۸	ب) ترکمانان.....
۱۸	۱- قراقویونلوها.....
۲۰	۲- آق قویونلوها.....
۲۲	تشکیل دولت صفوی، زمینه‌ها و عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن دولت.....
فصل دوم: زنان و سیاست در عصر صفوی	
۳۴	نقش زنان در مسائل سیاسی دوره صفوی:.....
۴۷	همسران شاه اسماعیل اول و نقش آنها در عرصه سیاسی ایران عصر صفوی.....
۴۸	الف- بهروزه خانم:.....
۴۹	ب- تاجلو بیگم.....
۵۳	ج- مهد علیا.....
نقش تعدادی از زنان دربار صفوی در مسائل سیاسی ایران از دوره‌ی شاه طهماسب اول	
۵۴	تا به قدرت رسیدن شاه‌عباس اول.....
۵۵	الف- مهین بانو (سلطانم).....
۵۷	ب- پری‌خان خانم.....
۶۹	ج- خیرالنساء بیگم (مهد علیا).....
۷۶	زنان با نفوذ درباری از شاه‌عباس اول تا پایان حکومت صفوی (۱۱۳۵ هـ).....
۷۷	الف- زینب بیگم.....
۸۰	ب- مریم بیگم.....

فصل سوم: وضعیت اجتماعی زنان ایرانی در عهد صفوی

- کلیاتی از اوضاع اجتماعی ایران در عهد صفوی..... ۸۴
- الف) زنان حرم‌سرا (زنان درباری و زنان اشراف) و نقش آنها در ساختار اجتماعی حکومت صفوی..... ۹۴
- ب) وضعیت اجتماعی زنان طبقات عامه با تکیه بر نوشته‌های سفرنامه‌نویسان..... ۱۱۱
- ۱- حجاب، پوشش و لباس زنان..... ۱۱۳
- ۲- زنان و ارتباطات اجتماعی..... ۱۱۶
- ۳- آداب و رسوم ازدواج و طلاق..... ۱۱۷
- ۴- اعتقادات و باورهای خرافی در میان طبقات عامه..... ۱۲۱
- ۵- تعصب مردان نسبت به زنان..... ۱۲۳
- ۶- فعالیت‌های اقتصادی زنان..... ۱۲۴
- ۷- اسامی رایج زنان عصر صفوی..... ۱۲۵
- ج) شرایط اجتماعی زنان اقلیت‌های مذهبی..... ۱۲۵
- ۱- پوشش و لباس زنان اقلیت..... ۱۲۶
- ۲- آداب و رسوم عقد و ازدواج اقلیت‌ها در عصر صفوی..... ۱۲۸

فصل چهارم: کلیاتی از فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی زنان در عصر صفوی

- الف) فعالیت‌های زنان در امور عام‌المنفعه..... ۱۳۴
- ۱- فعالیت زنان در زمینه‌ی علوم مختلف..... ۱۳۸
- ۲- زنان فعال در عرصه شعر، خطاطی و نقاشی..... ۱۳۹
- ۳- مشاغل گوناگون زنان در عصر صفوی..... ۱۴۱
- فهرست منابع و مآخذ..... ۱۴۳

مقدمه

هر چند زنان در طول تاریخ به عنوان بخش عمده‌ای از جمعیت جهان پا به پای مردان در شکل‌گیری تمدن بشری نقش داشته‌اند، اما به نظر می‌رسد زنان در بررسی‌های تاریخی، عنصری ناشناخته و یا حداقل کم شناخته شده‌اند.

به تبع همین واقعیت در کتب تاریخی مربوط به تاریخ ایران‌زمین، بحث جامعی پیرامون موضوع زنان و نقش آنان در عرصه‌های گوناگون حیات سیاسی-اجتماعی این تمدن بزرگ صورت نگرفته است. هر چند سوابق تمدن درخشان این مرز و بوم در اعصار گذشته به طور طبیعی نمی‌توانسته خالی از واقعیت تأثیرگذاری زنان باشد، ولی در مستندات تاریخی بر جای مانده به تبع روش‌های مرسوم تاریخ‌نگاری، که اغلب تاریخ حاکمان و حکومت‌های مردسالار بوده است و حاکمان و اقدامات‌شان در کانون مطالعات تاریخی قرار داشته‌اند، زنان فراموش‌شدگان آن نوع تاریخ‌نگاری بوده‌اند. اگر چه در آن سبک تاریخ‌نگاری، مردان طبقات عامه نیز چندان مورد توجه قرار نگرفته‌اند. به هر حال با وجود تمام محدودیت‌ها و انزوای زنان در اعصار مختلف تاریخی، باز هم در پاره‌ای موارد بوده‌اند زنانی که توانسته‌اند از حصارهای تنیده شده‌ی مرد سالارانه‌ی زندگی سیاسی و اجتماعی دوران خود، پا را فراتر نهاده و در تحولات سیاسی-اجتماعی تأثیرگذار باشند.

دوران تاریخی مورد بحث کتاب حاضر، یعنی عصر صفوی، یکی از ادوار پرفراز و نشیب تاریخ ایران بوده است. ظهور صفویان در عرصه‌ی حیات سیاسی-اجتماعی

ایران زمین، با توجه به ویژگی‌های خاص حکومت آنان، تأثیرات فراوانی بر جامعه‌ی ایرانی آن دوران و حتی ادوار پس از آن داشته است.

قطعاً شکل‌گیری این سلسله با باورهای خاص سیاسی-مذهبی و تأثیرپذیری ساختارهای سیاسی-اجتماعی جامعه‌ی ایرانی از این باورها، وضعیت زنان را نیز در چارچوب این ساختارها متأثر نموده است.

کتاب حاضر با عنوان، وضعیت سیاسی-اجتماعی زنان در عصر صفوی، با استفاده از مستندات تاریخی به جای مانده از دوره‌ی صفوی و مطالعات صورت گرفته‌ی معاصر، درصدد بر آمده است زوایای فراموش شده و تاریک زندگی سیاسی و اجتماعی زنان این عصر را مورد مطالعه قرار دهد.

نحوه‌ی بررسی در این کتاب با تکیه بر منابع بوده و از زبان منابع صحبت می‌کند و از هر گونه شرح و تفسیر و قضاوت و پیش داوری، تا حد امکان خودداری شده است.

لازم به ذکر است که فصل پایانی کتاب حاضر، با عنوان کلیاتی از اوضاع فرهنگی زنان در عصر صفوی، کاملاً خلاصه و در حد دسترسی به منابع بیان شده است.

در پایان جا دارد مراتب ارادت و سپاس‌گذاری خویش را نسبت به استاد محترم و فرزانه، جناب آقای دکتر هوشنگ جباری که در زمینه‌ی معرفی منابع به اینجانب کمک فراوان نموده‌اند بیان دارم و همواره قدردان بزرگواری و راهنمایی‌های ایشان باشم.